

حرم انگاری قاچاق انسان در قوانین ایران و کنوانسیون های بین المللی مقوق بشر

مؤلفین:

عبدالمحمد افروغ - مصطفی زارعی

احمد خسروی تازه قشلاق

سرشناسه	: افروغ، عبدالمحمد، ۱۳۵۷ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
Iran. Laws, etc	
عنوان و نام پدیدآور	: جرم‌انگاری قاچاق انسان در قوانین ایران و کنوانسیون‌های بین‌المللی حقوق بشر/ تألیف عبدالمحمد افروغ، مصطفی زارعی، احمد خسروی تازه‌قشلاق.
مشخصات نشر	: بوشهر: تات، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۳۰ ص.
شابک	: ۱۳۰۰۰۰ ریال - ۶-۱۲-۷۵۹۰-۶۰۰-۹۷۸:
وضعیت فهرست نویسی: فیپا	
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: قاچاق انسان -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Iran -- Law and legislation -- Human trafficking
موضوع	: قاچاق انسان (حقوق بین‌الملل)
موضوع	: (Human trafficking (International law
موضوع	: قاچاق انسان -- ایران -- پیشگیری
موضوع	: Human trafficking -- Iran -- Prevention
موضوع	: قاچاق انسان -- ایران -- پیشگیری -- همکاری‌های بین‌المللی
موضوع	: Human trafficking -- Prevention -- International cooperation
موضوع	: حقوق بین‌الملل بشر دوستانه -- ایران
موضوع	: Humanitarian law -- Iran
موضوع	: حقوق بین‌الملل بشر دوستانه
موضوع	: Humanitarian law
شناسه افزوده	: زارعی، مصطفی، ۱۳۶۱ -
شناسه افزوده	: خسروی تازه‌قشلاق، احمد، ۱۳۴۰ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ج ۴ الف/۷ KM۴۳۷۸
رده بندی دیویی	: ۳۴۵/۵۵۰۲۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۱۳۳۴۸

انتشارات تات

(وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری دی بآذر)

جرم انگاری قاچاق انسان در قوانین ایران و کنوانسیون اروپایی: الملی حقوق بشر

مؤلفین: عبدالمحمد افروغ - مصطفی زارعی - احمد خسرو پناه - آریه آفاق

انتشارات تات (وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری دی بآذر)

فاطمه علیزاده

مرضیه مالکی

خانه چاپ دیجیتال اطلس (وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری دی بآذر)

بهار ۱۳۹۶

جلد ۵۰۰

۹۷۸-۶۰۰-۷۵۹۰-۱۲-۶

ریال ۱۳۰۰۰۰

ناشر:

طراحی جلد:

ویراستاری و صفحه آرایی:

چاپ و صحافی:

چاپ اول:

شمارگان:

شابک:

قیمت:

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مؤلفین می باشد.

آدرس ناشر: بوشهر، خیابان امام خمینی، روبروی مرکز جراحی دی، ساختمان رضایی، طبقه اول، واحد ۳

E-mail: info@Deybeazar.ir

تلفن: ۰۷۷) ۲۳۳۴۱۶۸۹ - ۲۳۳۲۷۱۹۱

دیباچه

امروزه مبارزه با قاچاق انسان، به عنوان یکی از جرائم علیه کرامت انسانی، وجهه همت بسیاری از کشورها قرار گرفته است. نقض کرامت انسانی توسط قاچاق چیان انسان، ارتباط تنگاتنگ قاچاق با دیگر جرائم سازمان یافته، مانند پولشویی، از علل اصلی عزه جامعه جهانی برای مبارزه با این جرم است. ایران نیز همانند بسیاری از کشورها از بررسی قاچاقچیان انسان در امان نمانده است. تا قبل از تصویب قانون مبارزه با قاچاق انسان، نظام عدالت کیفری در سردرگمی بود. در سال ۱۳۸۳ به دنبال تحولات بین‌المللی، همانند تصویب پروتکل راجع به پیشگیری و مبارزه با قاچاق اشخاص به ویژه زنان و کودکان، الحاقی به کنوانسیون ۲۰۰۰ پالمو و ارائه گزارش‌هایی مبنی بر قاچاق زنان و کودکان از ایران به کشورهای همسایه، قانون مبارزه با قاچاق انسان به تصویب رسید. این اقدام، خلأ قانونی در این حوزه را رفع کرد؛ اما تعجیل در تصویب آن موجب شد تا بسیاری از موضوعات مربوط به این جرم به سکوت برگزار شود. نتیجه اینکه که مفهوم و جرم‌انگاری قاچاق انسان در حقوق جزایی ایران اقتباسی از اسناد و کنوانسیون‌های بین‌المللی می‌باشد و با تلاش‌های صورت گرفته در عرصه بین‌الملل، توفیقات قابل تأملی در حوزه جرم‌انگاری، پیشگیری و قبح

این معضل انسانی عصر کنونی حاصل گردیده است. فلذا تحقیق پیش رو تلاش دارد، تمایل دولت‌ها را در عرصه بین‌الملل به جرم‌انگاری پدیده قاچاق انسان و همچنین قوانین موضوعه ایران را به این این معضل ملی و بین‌المللی با رویکرد تطبیقی مورد تحلیل و ارزیابی قرار دهد. در این تحقیق ابتدا با ارائه مندرجات قانون مبارزه با قاچاق ایران و نیز مطالعه و ارائه مستندات بین‌المللی، از روش توصیفی و از ابزار کتابخانه و اسنادی استفاده شده است. سپس با روش تحلیل حقوقی، مندرجات قوانین موضوعه ایران بررسی و با اصول حقوق جزایی و جرم شناسی و همچنین بین‌المللی مقایسه و جنبه‌های قوت و ضعف قانون مورد ارزیابی قرار گرفته است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	مقدمه
۵	باب اول: کلیات
۷	بخش اول: مفاهیم و تعاریف
۷	۱-۱. قاچاق
۷	۱-۱-۱. تعریف لغوی قاچاق
۸	۲-۱. تعریف قانونی قاچاق
۱۰	۳-۱. انواع قاچاق
۱۸	۴-۱. مبانی قاچاق انسان
۲۰	۱-۴-۱. ماهیت قانونی جرم انگری قاچاق انسان
۲۳	بخش دوم: ارکان جرم قاچاق انسان
۲۳	۱- رکن قانونی جرم
۲۳	۲- رکن مادی
۲۴	۳- رکن روانی
۲۵	۴- قاچاق زنان و کودکان
۳۳	۵- مهاجرت و تأثیر آن بر قاچاق انسان
۳۴	۱-۵. قاچاق انسان و مهاجرپذیری

- بخش سوم: مصادیق سازمان یافته بودن جرم قاچاق انسان ۳۵
- ۱- قاچاق انسان به عنوان جرم سازمان یافته فراملی ۳۵
- ۲- تعریف جرم سازمان یافته ۳۵
- ۳- ویژگی های جرم سازمان یافته ۳۸

- باب دوم: قاچاق انسان در کنوانسیون های بین المللی حقوق بشر** ۴۵
- بخش اول: قاچاق انسان در اسناد بین الملل ۴۷
- ۱- وضع فرانسه جهان برای مبارزه با قاچاق انسان ۴۷
- ۲- فرآیند جهانی شدن مبارزه با قاچاق انسان ۵۰
- ۳- تشکیل دادگاه های بین المللی موردی و دیوان بین المللی کیفری ۵۲

- بخش دوم: پذیرش جهانی اسناد بین المللی حقوق بشری ۵۵
- ۱- مقاله نامه متوقف ساختن قاچاق برده های سیزدهم است، ۱۹۰۴، پاریس ۵۵
- ۲- کنوانسیون بین المللی ممانعت از قاچاق برده ها، سفیدپوست، ۴ می، ۱۹۱۰ میلادی ۵۶
- ۳- قرارداد بین المللی الغای خرید و فروش زنان و کودکان، ۱۹۲۱، ویرجی ۵۷
- ۴- قرارداد مربوط به بردگی و کار اجباری، ۱۹۲۶ میلادی ژنو ۵۷
- ۵- کنوانسیون بین المللی جلوگیری از قاچاق زنان کبیر، ۱۹۳۳ میلادی ۵۸
- ۶- کنوانسیون ممانعت از قاچاق اشخاص و بهره کشی از روسپی گری دیگران، ۱۹۴۹ میلادی ۵۸
- ۷- کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان، ۱۹۷۹ میلادی ۵۹

- ۸- پروتکل الحاقی کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی در زمینه‌ی پیشگیری، سرکوب و مجازات قاچاق اشخاص، به ویژه زنان و کودکان (پالرمو ۲۰۰۰) ۶۰
- ۹- سایر اسناد بین‌المللی ۶۱

- بخش سوم: قاچاق انسان، جنایات علیه حقوق بشر ۶۳
- ۱- نگاشت اماری قاچاق انسان ۶۳
- ۲- ارکان تشکیل دهنده جنایت بر ضد انسانیت ۶۷
- ۱-۲- رکن قانونی انواع جنایات بر ضد انسانیت مرتبط با قاچاق انسان ۶۷
- ۱-۲- برده‌داری و برده‌داری جنسی ۷۰
- ۲-۱-۲- فحش‌ای اجباری، تنگی، ناموس به عنف و سایر اشکال خشونت جنسی ۷۲
- ۲-۱-۲- زجر و آزار ۷۵
- ۲-۱-۲- اعمال غیر انسانی دیگر ۷۶
- ۳- رکن مادی جنایت بر ضد انسانیت ۷۷
- ۱-۳- ماهیت رفتار مجرمانه ۷۷
- ۲-۳- موضوع جرم ۷۹
- ۳-۳- مرتکب جرم ۷۹
- ۴- رکن روانی جنایت بر ضد انسانیت ۸۰

باب سوم: قاچاق انسان در حقوق کیفری ایران با تأثیرپذیری از اسناد

بین الملل ۸۳

بخش اول: قاچاق انسان در ایران ۸۵

۱- اشکال متفاوت قاچاق انسان در ایران ۸۷

۲- ویژگی های اصلی قربانیان قاچاق در ایرانی ۸۹

۳- عرافای قاچاق انسان در ایران ۹۰

۴- قاچاق انسان در حقوق ایران ۹۲

۱-۴ چگونگی اجراء مقررات با منشاء داخلی ۹۳

۲-۴ ارکان جرم قاچاق انسان در قوانین ایران ۹۳

۱-۲-۴ رکن قانون جرم ۹۴

۲-۲-۴ رکن مادی ۹۷

۱-۲-۲-۴ رفتار مجرمانه ۹۷

۲-۲-۲-۴ موضوع جرم ۹۸

۳-۲-۲-۴ شخصیت طرفین ۹۹

۴-۲-۲-۴ نتیجه مجرمانه ۱۰۱

۳-۴ رکن روانی ۱۰۲

۱-۳-۴ سوءنیت عام ۱۰۲

۲-۳-۴ سوءنیت خاص ۱۰۳

۴-۴ مجازات ۱۰۵

بخش دوم: تأثیر اسناد حقوق بشری بر سیاست جنایی تقنینی ایران در قاچاق

انسان ۱۰۸

۱- تأثیر بر سیاست جنایی ایران ۱۰۸

۲- تأثیر قوانین بین‌المللی بر ارکان جرم قاچاق انسان در ایران ۱۱۴

۳- وضعیت ایران در پروتکل الحاقی کنوانسیون پالرمو ۲۰۰۰ ۱۱۸

۴- قانون مبارزه با قاچاق انسان ۱۱۸

۱-۱ نقاط قوت قانون مبارزه با قاچاق انسان در مقایسه با اسناد بین‌الملل

(کنوانسیون ۲۰۰۰ پالرمو) ۱۱۹

۲-۴ نقاط ضعف قانون مبارزه با قاچاق انسان در مقایسه با اسناد بین‌الملل

(کنوانسیون ۲۰۰۰ پالرمو) ۱۲۰

۳-۴ ارائه پیشنهادات برای معیت و رفع معایب قانون مبارزه با قاچاق

انسان در ایران ۱۲۲

۴-۴ ضرورت الحاق ایران به کنوانسیون پالرمو و پروتکل الحاقی ۱۲۵

بخش سوم: جرم‌انگاری قاچاق اشخاص در پرتو دستورالعمل حقوق بشر بزه دیده

مدار و آموزه‌های فقهی جرم ۱۲۶

۱- ماهیت حقوقی قواعد حقوق بشر ۱۲۹

۲- شمول جغرافیایی تعهدات حقوق بشری ۱۳۰

۳- نقض حقوق قربانیان قاچاق در پرتو حقوق بشر بزه دید مدار ۱۳۵

۴- نقض حقوق قربانیان قاچاق در پرتو آموزه‌های فقهی ۱۳۸

۵- گونه‌شناسی نقض حقوق بشر قربانیان قاچاق اشخاص ۱۴۰

۶- مسئولیت حمایت ۱۴۴

بخش چهارم: چالش‌های جرم‌انگاری‌های قاچاق انسان در حقوق کیفری ایران

در پرتو جرایم سازمان یافته فراملی ۱۴۹

۱- چالش‌های جرم‌انگاری قاچاق انسان ۱۵۰

۲- وضع جرم قاچاق انسان در حقوق کیفری ایران ۱۵۳

۳- قاچاق سازمان یافته‌ی انسان در حقوق کیفری ایران ۱۵۴

باب چهارم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها ۱۷۵

نتیجه‌گیری ۱۷۷

پیشنهادهای ۱۸۴

پیوست‌ها ۱۸۷

پیوست ۱- متن قانون مبارزه با قاچاق انسان جمهوری اسلامی ایران ... ۱۸۹

پیوست ۲- متن پروتکل الحاقی کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه جرایم

سازمان یافته فراملی در مورد بازدارندگی، پیشگیری و مجازات قاچاق انسان

به ویژه زنان و اطفال (کنوانسیون ۲۰۰۰ پالرمو ایتالیا) ۱۹۲

منابع و مأخذ ۲۰۷

منابع فارسی ۲۰۹

منابع انگلیسی ۲۱۶

مقدمه

حفظ کرامت بشر و احترام و التزام به آن یکی از اصول بنیادین ادیان الهی و اسناد بین‌المللی حقوق بشر محسوب می‌شود. بهره‌مندی از فضیلت‌های ارزشمند اخلاقی و الهی به منظور فراهم نمودن زمینه‌های رشد و تعالی بشر منحصرأ در پرتو حفظ حقوق اولیه و توجه به اصل کرامت ذاتی بشر است. بر همین اساس مفهوم و موضوعات حقوق بشر و التزام به رعایت آن امروز در نظام بین‌المللی و نظام‌های ملی حقوقی از جایگاه بسیار مهمی برخوردار است.

در بعد بین‌المللی، این جرم، اغلب توسط آرای جنایتکار سازمان یافته که در کشورهای مختلف شعبه و عضو دارند، ارتکاب می‌یابد و لذا یک جرم سازمان یافته فراملی محسوب می‌گردد. برای مقابله با این پدیده، در سطح بین‌المللی و منطقه‌ای، کنوانسیون‌ها و پروتکل‌های مختلفی به تصویب رسیده‌اند. از جمله این کنوانسیون‌ها و پروتکل‌ها، پروتکل مقابله با قاچاق مهاجرین از طریق خشکی، هوا و دریا، پروتکل پیشگیری و مبارزه با قاچاق اشخاص خصوصاً زنان و کودکان کنوانسیون پالرمو و کنوانسیون سارس می‌باشند. همچنین در کنوانسیون آمریکائی حقوق بشر و کنوانسیون اروپائی حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های سیاسی نیز اشاره شده است. این پدیده شوم، در کشور ما نیز رواج

یافته است. از این رو قانونگذار برای مقابله با این جرم، در تاریخ ۱۳۸۳/۰۴/۲۸ قانون مبارزه با قاچاق انسان را به تصویب رساند. در این قانون مواردی مثل خارج یا وارد ساختن، ترانزیت مجاز یا غیرمجاز فرد یا افراد، تحویل گرفتن یا انتقال دادن یا مخفی نمودن یا فراهم ساختن موجبات اخفاء فرد یا افراد، تشکیل یا اداره دسته یا گروه به قصد فحشاء یا برداشت اعضاء و جوارح، بردگی و ازدواج به عنوان مصادیق مجرمانه مورد اشاره قرار گرفته است. قاچاق انسان در مواردی جرمی مطلق و در مواردی جرمی مطلق محسوب می‌گردد.

امروزه مبارزه با قاچاق انسان، به عنوان یکی از جرائم علیه کرامت انسانی، وجهه همت بسیاری از کشورها قرار گرفته است. نقض کرامت انسانی توسط قاچاقچیان انسان و ارتباط تنگاتنگ قاچاق با دیگر جرائم سازمان یافته، مانند پولشویی، از علل اصلی عزم جامعه جهانی برای مبارزه با این جرم است. ایران نیز همانند بسیاری از کشورها از نیروی قاچاقچیان انسان در امان نمانده است. تا قبل از تصویب قانون مبارزه با قاچاق انسان، نظام عدالت کیفری در سردرگمی بود. در سال ۱۳۸۳ به دنبال تحولات بین‌المللی، سازماندهی تصویب پروتکل راجع به پیشگیری و مبارزه با قاچاق اشخاص به ویژه زنان و کودکان، الحاقی به کنوانسیون پالرمو و ارائه گزارش‌هایی مبنی بر قاچاق زنان و کودکان از ایران به کشورهای همسایه، قانون مبارزه با قاچاق انسان به تصویب رسید. این اقدام، خلأ قانونی در این حوزه را رفع کرد؛ اما تعجیل در تصویب آن موجب شد تا بسیاری از موضوعات مربوط به این جرم به سکوت برگزار شود.

این سخن که برده‌داری سنتی قرون گذشته، برغم پیشرفت‌های محیرالعقول بشریت در حوزه‌های مختلف علوم تجربی، فنی و انسانی و برافراستگی پرچم

حقوق بشر بر بام‌های بلند سازمان‌های بین‌المللی به ویژه سازمان ملل متحد در قرن ۲۱، در کسوت قاچاق انسان و به صورت فراملی رخ نموده، دور از واقعیت نیست. معرفی قاچاق انسان و اعضاء و جوارح آن، به عنوان سودآورترین تجارت سیاه، پس از مواد مخدر، مؤید گسترده‌ی انکارناپذیر این واقعه شوم در سراسر گیتی است.

بدان که شناخت و قبح بین‌المللی این پدیده، منجر به تلاش‌های گسترده در سطح جهان در زمینه پیشگیری و سرکوب جرم قاچاق انسان گردیده که از جمله مهم‌ترین آنها، تصویب کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با جرایم سازمان یافته؛ فرانلی سال ۲۰۰۰ (پالرمو) و پروتکل الحاقی آن است که متعاقب آن، کشورهای مختلف جهان، چه آنهایی که ملحق به کنوانسیون شده‌اند و چه آنهایی که مانند ایران، اکنون ملحق نشده‌اند، اقدام به جرم‌انگاری این رویداد تلخ نموده‌اند. تا بدین سان گام مؤثری در راستای دفاع از کرامت و شرافت انسانی برداشته باشد.

قاچاق انسان به عنوان یک رفتار بزهکارانه، مستوجب محازات در ایران سابقه چندان طولانی قانونی ندارد، اما به دلیل فقدان آمار حلی دقیق، نمی‌توان از نرخ ارز واقعی یا نزدیک به واقع از قاچاق زنان سخنی به‌دلی ولی آنچه در روزنامه‌ها یا زبان همگانی است، نشانگر آمار نگران‌کننده قاچاق انسان در ایران می‌باشد. یکی از این نشانه‌ها، تصویب قانون مبارزه با قاچاق انسان مصوب ۱۳۸۳ است که در عین حال که قرینه‌ای بر وجود این پدیده است واکنش مناسب قانونگذار به آن نیز محسوب می‌شود.

بند ۷ اساسنامه دیوان بین‌المللی کیفری (ICC) سال ۱۹۹۸، صراحتاً با

عنوان مصادیقی همچون: بردگی، اخراج یا انتقال اجباری، بردگی جنسی و فاحشگی اجباری و تمامی فعالیت‌هایی که منجر به خارج کردن انسان از یک نوع دارایی که تحت نفوذ نامحدود یک انسان دیگر می‌شود (مانند قاچاق انسان با هدف فاحشگی زنان و کودکان، استثمار کودکان و قربانیان قاچاق، حضانت از کودکان با هدف برداشتن اعضای بدن)، مجامع جهانی را متوجه معضل قاچاق انسان به عنوان یک جرم سازمان یافته نمود. تا آنجا که بدین منظور در سال ۲۰۰۰ مجمع عمومی سازمان ملل متحد اقدام به ضمیمه پروتکل جلوگیری، توقف و مجازات قاچاق و تجارت انسان، به کنوانسیون پالرمو ایتالیا نموده است. بنا بر مطالب ذکر شده و با توجه به اهمیت قاچاق انسان در این تحقیق سعی می‌شود که بررسی تطبیقی قاچاق انسان در قوانین ایران و کنوانسیون‌های بین‌المللی پرداخته شود. لذا در این نوشتار سعی می‌شود به این سؤال پاسخ داده شود که، مفهوم قاچاق انسان در قوانین ایران و کنوانسیون‌های بین‌المللی چگونه است؟ و همچنین این که آیا قوانین مرتبط با قاچاق انسان در نظام حقوقی ایران با کنوانسیون‌های بین‌المللی، از هماهنگی لازم برخوردار است؟